

Сапієнси (стислий переказ)

Володимир Арєнєв

Світлій пам'яті Сергія Семеновича Іванюка

Події відбуваються у 2178 році, все починається у Києві.

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

ЧАСТИНА ПЕРША. ХЛОПЕЦЬ ІЗ ЗАЛІЗНИМ СЕРЦЕМ

Мишко Неборак - школяр, батько якого створює побутовий телепортер, а мама на Марсі налаштовує параметри для перших позаземних стрибків. Одного дня Мишко дуже поспішав додому після школи, бо хотів зупинити повуча - створіння, яке мало повідомити його батькові те, що син порушив у школі дисципліну. Отож, Мишко вдягнув реактивний наплічник і намагався випередити свого повуча. Той мав розповісти батькові про те, що Мишко грав у школі в поттербол і мало не вбився. Мишко не так боявся гніву батька, як того, що повуч потрапить туди, куди не можна, бо робота батька була секретною.

Зупинити свого повуча намагався і новачок з Мишкової школи, який теж грав у поттербол. Новачка звали Сашко Ненарок, і Мишко дізнався, що в того були дві мами, дідусь-некромант і металеве серце. Сашко розповів Мишкові, що сім років тому його мама взяла участь у черговому експерименті, і тоді з'явилася мама-II, абсолютний клон першої. А батько Сашка щез під час того експерименту, хоч хлопець досі отримував сповіщення про те, що батько живий. Сашкові мами досі не полишали надії знайти тата, тому вирушили в експедицію, а хлопець жив з дідусем. Також Сашко мав механічне серце, бо в чотири роки знайшов на горищі в дідуся стару модель реактивного рюкзака, який не захищав від падіння з висоти...

Мишкові і Сашкові вдалося знайти повучів і вивести їх з ладу, наговоривши купу секретної інформації. Повучі намагалися перевірити почуте через Грибницю (щось подібне на теперішню всесвітню павутину), але ввімкнулися запобіжні механізми, тож повучів вирубило, а їхню пам'ять було відформатовано. Та тут раптом виявилось, що хлопці знешкодили чужих повучів - Фесюка і Фінлея, хлопців, які теж грали у поттербол. Мишко з допомогою фродика "зателефонував" батькові і все пояснив, тай Сашкові теж довелося зробити так само.

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

ЧАСТИНА ДРУГА. ТАЄМНИЦІ "СТРІЛЯНОГО ГОРОБЦЯ"

До школи Мишка Неборака і Сашка Ненарока завітав адмірал Сергій Семенович Оксенік. Він пропонував учням стати зореплавцями і повідомив, що вперше в історії оголошується набір до Школи зореплавства. Коли адмірал спитав, чи хтось хоче подати туди документи, Мишко підняв руку, лише щоб мати нагоду взяти автограф. Коли ж адмірал додав, що практику юні зореплавці проходитимуть на орбіті Марса, Ненарок теж підняв руку. Сашка цікавив Марс, бо там міг бути його зниклий батько.

У Школі зореплавства почалося навчання. Мишка і Сашка прийняли. Перший радів, бо тут знову (після покарання батьком за поттербол) мав необмежений доступ до Грибниці й міг користуватися наплічником. А Сашко весь час гриз граніт науки, бо мріяв віднайти батька. Якось на уроці пан Оксенік розповідав про те, як людство зіткнулося з люстерниками й мусило боротися за виживання. Коли адмірал спитав учнів, що відрізняє людину від тварини, Ненарок сказав, що гучні слова про людяність, самовідданість, милосердя мало важать, коли доходить до виживання. Сашко спитав адмірала, чи думав той про людяність, коли летів на чолі Дірявої ескадри випалювати місячні бази люстерників. Оксенік був задоволеним відповіддю. На наступних уроках адмірал узявся розповідати про Марс, про те, що досі не знайдено жодного скелета, жодного зображення марсіянина. На цих уроках Мишко усвідомив: якщо батьки Ненарока досліджували якийсь марсіянський артефакт (з розповідей самого Сашка), з ними справді могло статися будь-що. Сашко ж наполегливо вчився, бо готувався до візиту на Марс. Це був його останній шанс, щоб розгадати таємницю зникнення батька. А часу в Сашка лишалося дедалі менше, адже Школа розташовувалася в зорельоті під назвою "Стріляний горобець", який мчав до Червоної планети.

Мишко хотів допомогти Сашкові у його пошуках, тому у бібліотеці зорельота шукав таку інформацію, яку в планетарній Грибниці хтось чи щось із певних міркувань підчистив. Щоб потрапити у цю бібліотеку, потрібно було лягти у капсулу-колиску, що поєднувала тебе до локальної Грибниці. Якось у бібліотеці Ненарок показав Мишкові амулетик. Його він отримав від батька, коли той летів на Марс. З амулетика розгорнулася тривимірна проекція тіла Сашкового батька. Усі показники вказували на те, що батько досі живий, але його стан погіршується. Мишко сказав Сашкові, що про це можна розповісти адміралу. Та Сашко вважав, що Оксенік багато бреше.

Адмірал запросив Сашка і Мишка на розмову у Колодязь Спогадів. Пан Оксенік розповів хлопцям про перший телепортаційний куб, завдяки якому людство змогло побачити Вирій – місце, де можна перейти в інший різновид простору. Вирій дозволяв долати колосальні відстані за дуже малий час. Людство мало можливість досліджувати віддалені планети, але інше життя саме знайшло його. Люстерники прилетіли крізь Вирій і мало не знищили людей.

"Стріляний горобець" стрибнув у Вирій, і пан Оксенік сказав учням, що перший серйозний іспит вони склали. Мишко після стрибка помітив, що відсіків корабля, яких мало бути двісті п'ять, стало двісті вісім. Про це він розповів Сашкові. Той теж помітив це. Коли учні у скафандрах відправилися розчищати корабель від паростків зоряниці, Неборака і Ненарок кинули цю роботу і вирушили до одного з таємничих відсіків

корабля.

Хлопці потрапили у величезну залу, заставлену різними речами. Дивні це були речі: уламки від глиняного посуду, нога, яка раніше могла бути частиною екзоскелета, меч зі скла й дерев'яний револьвер, чийсь чорний череп. Над цими предметами були дивні написи, зроблені невідомою досі абеткою. Про мандрівку хлопців дізналася Аліса Шелдон – подруга Мишка, тож довелося про все розповісти і їй.

До "Стріляного горобця" наближався космічний корабель класу "колібрі". У розмові з адміралом Мишко зізнався, що його батьки створюють побутовий телепортер. Після цього пан Оксенік сказав, що хлопець скоро побачить маму, бо уже близько корабель "Зухвалий колібрі" з його мамою на борту. Мишко зрозумів, що татові досліди вдалися, але про це нікому не треба знати.

Пізніше Сашко розповів Мишкові, що "Стріляний горобець" брав колись участь у Великій сонячній війні з люстерниками, і за всіма ознаками виходить, що корабель колись належав люстерникам. І та абетка з відсіків – це секретний алфавіт люстерників. Сашко вважав, що будь-хто на кораблі може виявитися люстерником, який переховується серед людей уже пів сотні років, а тепер вирішив утекти до своїх і приховати не тільки корабель, але й заручників.

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

ЧАСТИНА ТРЕТЯ. ВИДОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ

Мишко і Сашко зайшли у бібліотеку прихованого відсіку, і тут зустрічалося багато тварин. Друзі знали, що люстерники отримали таку назву, бо здатні перетворюватися на будь-кого, хто був плюс-мінус їхнього розміру. І от перед Мишком і Сашком постало питання, як розрізнити людину і люстерника. Перебуваючи у бібліотеці, Мишко помітив, як більші тварини поглинають менших. Наприклад, мангуст проковтнув пташок, бегемот проковтнув мангуста. Згодом Сашко десь зник, тож Мишко вивіртнувся з цього звіринця. Скоро після цього хлопець зміг поговорити з мамою за допомогою засобів зв'язку кораблів. Мишко дуже хотів, щоб "Зухвалий колібрі" пролетів, не стикаючись із "Горобцем", але адмірал попросив про допомогу.

Пан Оксенік заборонив усім користуватися віртуальними капсулами і бібліотекою, пояснивши це тим, що вчитель Воллгейм виходив у Грибницю і захворів, тож тепер ізолюваний. Коли Мишко вирішив порадитися з Ненароком і відправився у його каюту, там хлопця чекали інші учні: Аліса Шелдон, Верджил Фінлей, Октавія Батлер та Ігор Росоховатський. Вони стояли біля колиски, крізь віконце якої було видно обличчя Ненарока, досі під'єданого до локальної Грибниці.

Шелдон сказала, що про все розповіла тим, що є у каюті. Учні не могли зрозуміти: якщо епідемія, навіщо стикуватися із "Зухвалим колібрі", навіщо забороняти вихід у Грибницю, при чому тут секретні відсіки. За правилами, Воллгейма мали перевести до медблоку, але Аліса вже перевірила – його там немає. Октавія Батлер вважала, що про це все треба повідомити адмірала, інакше вони вимкнуть струм у Ненароковій колисці, і

він не зможе вивіртнутися. Мишко зрозумів, що пан Воллгейм теж у колисці, а потім розповів друзям, що колись корабель "Стріляний горобець" належав люстерникам, і на кораблі досі переховується люстерник, який видає себе за людину. Але як відрізнити люстерника від справжнього гомо сапієнса? Саме тому Неборак з Ненароком і під'єдналися до Грибниці: треба було знайти хоч якусь додаткову інформацію. Мишко потрапив туди перший, ще до Сашка, і бібліотека вже була інфікована: тварини чомусь поїдали одна одну. Мишко встиг вчасно вивіртнутися, а Сашко – ні. І вчитель Воллгейм "захворів" через те ж: під'єднався до Грибниці, і його не випустили.

Підозра почала падати на самого адмірала. Аліса вирішила, що треба йти до власне виходу з корабельної бібліотеки, яка була розташована в одному з трьох таємних відсіків UE-80. Друзі розділилися: Верджил і Мишко вирушили до бібліотеки, а решта побігли спостерігати за адміралом.

У величезній бібліотеці Мишко і Верджил побачили повно книг, а ще різних тварин, здебільшого зв'язаних. У якійсь шафці Верджил знайшов звичайну РВ-шку – "рятивну валізку", у яких зберігалися скафандри, вогнегасники та линва на випадок розгерметизації. Також тут була колиска. Хлопці не розуміли, який сенс іти в бібліотеку, якщо все одно збираєшся користуватися Грибницею з допомогою коліски? У колисці була чиясь шерсть. Раптом у бібліотеці пролунали постріли нейропаралізатора. Коли хлопці підійшли до протилежної стіни, перед ними з'явився старенький бібліотекар – типовий пошуковик із фентезійного сетінгу. Друзі сказали старому, що шукають Ненарока. Пошуковик сказав, що зустрічав його: Сашко просив передати, щоб хлопці були обережні і знайшли вихід. Верджил сказав, що вони вже знайшли двері і показав на стіну, де виднівся вихід. Друзі зрозуміли, що старий чомусь не бачить дверей. Раптом з'явився адмірал Оксенік, він тримав зброю – нейропаралізатор, і почав доводити хлопцям, що дідок – насправді люстерник. Старий натомість назвав адмірала люстерником. Адмірал пояснив хлопцям, що нещодавно зрозумів, у чому справа: приховані відсіки не можуть існувати в їхньому просторі, та коли корабель переходить у Вирій, вони тут оприявнюються. Тож бібліотечна колиска автоматично під'єдналася до корабельної Грибниці. А люстерник про це дізнався і вирішив скористатися коліскою, з допомогою якої інфікував Грибницю, а потім почав захоплювати бранців: Ненарока, пана Воллгейма.

Мишко зрозумів, що адмірал говорить правду. Почалася боротьба між людьми і люстерником, та все закінчилося тим, що на допомогу люстернику прийшла справжнісінька горила – одна з його аватар. Адмірал встиг пояснити хлопцям, що люстерник має безліч аватар, бо здатний при потребі розділитися на кількох дрібніших. А потім люстерник їх... себто самого себе поїдає, щоб знову зробити частиною свого організму. Саме тому адмірал намагався знешкодити всіх аватар у бібліотеці: ягуара, трубказубів, горилу, крокодила, але не встиг, бо втрутилися хлопці. Отож, люстерник щойно бачить небезпеку, розпадається на десятки, інколи й на сотні організмів.

По адміраловому фродіку люстерник зв'язався з вчителькою, пані Мерріл, і зажадав корабель, а екіпаж наказав перевести у рятувальний човник. Також

люстерник повідомив, що Ненарока і Воллгейма уже відпустив. Пані Мерріл мусила погодитися з умовами люстерника. Вона попросила відпустити дітей, та люстерник сказав, що спершу випустить одного хлопця через найближчий вихід – той, що веде на обшивку. Другий хлопець піде згодом, коли пані Мерріл принесе до внутрішнього шлюзу ключ від серця зорельота.

Спершу люстерник відпустив Фінлея. Хлопець вдягнув скафандр і мусив пішки добігти до найближчого шлюзу. Мишко мав йти через інший вихід. Адмірал мав свої потаємні плани, і хлопці їх зрозуміли та зуміли виконати.

Пізніше жіночий голос повідомив, що відбувається від'єднання відсіку UE-80 від корабля. Мишко з допомогою наплічника зумів відлетіти від люстерника, і адмірал крикнув, щоб хлопець тікав. Через фродик мишко почув Сашка Ненарока. Той повідомив, що спробує допомогти.

Відсік з бібліотекою мав от-от від'єднатися. Це адмірал запустив процедуру від'єднання якраз перед тим, як іти до бібліотеки. Мишко опинився біля виходу. Ненарок повідомляв йому через фродик, що горила лягала у колиску і саме через неї люстерник під'єднувався до Грибниці. Ось звідки у колисці шерсть, а зараз ця горила повинна бути десь біля Мишка.

Верджил тим часом біг ззовні відсіку до шлюзу. Він повинен був відчинити його, щоб Мишко вийшов. Мишко мусив відволікти люстерникову аватару, вдягти скафандр, дочекатися, поки Верджил відкриє двері – бо вони вже були заблоковані зсередини. Ну і потім разом із Фінлеєм летіти собі до "Горобця". Небезпека полягала в тому, що скафандр Верджила й наплічник Мишка були застарілими.

Пролунав приглушений вибух – відсік остаточно від'єднався від корабля, зникла штучна сила тяжіння. Мишко через шлюз запитав Фінлея, чи той знайшов замок. Друг відповів, що відсік летить геть, а його тримають магнітні підбори чобіт. Хлопців розділяли одні двері, але замок не реагував на команди, навіть не розпізнавав фродик.

До Мишка наближалася горила, почалася боротьба. Хлопець вдягнув скафандр з РВ-шки, а горилі закинув свій наплічник. Двигун спрацював, наплічник рвонув, тягнучи горилу за собою. Мишко взяв зі скафандра линву, щоб пристебнути кінець до скоби на корпусі РВ-шки. Горила знову повернулася. Раптом двері винесло назовні, повітря почало стрімко витікати крізь отвір, горилу теж потягло назовні. Мишко хотів спробувати пробратися назад і з'ясувати, що сталося з адміралом. Та Верджил не відповідав, бо коли під тиском повітря двері вибило назовні, його зачепило ними, він ударився головою та непритомнів.

Мишко побачив в отворі горилу, вона трималася за край і перетворилася на зародки інших істот: з-під шкіри проглядали частини менших тварин. З бібліотеки летів крокодил, його затягувало у вир. Нарешті, крокодила і горилу понесло геть. Тепер прохід був вільний. Поверхня відсіку нагадувала морське дно, бо її густо вкривали свіжі пагони зоряниці. Та всюди тут різні були мокриці, жуки, кліщі, черепахи, змії. Люстерникове поріддя – точніше, він сам, розпорошений на десятки дрібних тіл. Так він мав змогу вижити на корпусі.

Фінлей висів неподалік від отвору. Він знехтував правилами безпеки: не принайтувався лінвою до корпусу. Якби не випадковий дріт, що обмотався навколо його ноги, Верджила тут уже не було б. Мишко перемкнувся на загальний канал "Горобця", але корабель був надто далеко, щоб хоч з кимось зв'язатися. Раптом хтось сказав Мишкові, що його не чують, бо корабель дуже далеко. Це говорив Кавалерія – імп Верджилового скафа. Сам хлопець був уже хвилин десять як непритомний. Саме Кавалерія прив'язав Фінлея, коли він знепритомнів.

Мишко вернувся і взяв з РВ-шки наплічник, який вони могли використати як двигун, щоб летіти до корабля. Та "Стріляний горобець" був надто далеко. Все-таки вони рушили. Шансів на порятунок було мало, тому Мишко почав говорити все те, що хотів передати спершу мамі з татом, потім бабусям і дідусям, Алісі та іншим однокласникам... Кавалерія ці слова записував. Потім хлопець попросив, щоб імп ввів його в анабіоз. Мишко відчував, що поступово провалюється в сон, аж раптом почувся голос Сашка.

Друзі підібрали Мишка і Верджила на човник, а тепер готувалися до десанту на UE-80, щоб виловити усіх аватар. Мишко надіявся знайти хоча б тіло адмірала. Сашко розповів Мишку, що коли люстерник зв'язався з пані Мерріл, вона перевела учнів на човник і збиралася віддати ключ від "серця" корабля. Тоді Сашко ізолював фродики вчителів, а Штерн збрехав, що вчителів кличуть на капітанський місток. Учні лишилися самі – і одразу стартували човником.

Зоряні джури оточили відсік UE-80 і почати відловлювати аватар та поміщати в анабіозник, щоб ті не мандрували космосом і не атакували кораблі. Треба було поспішати, бо після від'єднання відсік мав автоматично знищитися. Весь цей час Мишко хотів хоча б спробувати пошукати адмірала. Та разом з Кавалерією йому вдалося знайти лише футляр від окулярів адмірала. Хоча, коли хлопець уже покидав відсік, він наче на мить побачив постать пана Оксеника.

Виловивши аватар, зоряні джури почали добиратися до човника. Тим часом пані Мерріл розвернула корабель і підібрала їх. Вчителька, коли прибули на "Горобець", жодним словом їм не дорікнула, навіть голосу не підвищила. Але згодом пані Мерріл оголосила, що учнів негайно відправлять на Землю. Кожен з зоряних джур хотів взяти вину на себе. Вчителі змилювалися, а пані Мерріл сказала, що вони зараз у Вирії й уже знаходяться ближче до Марса, ніж до Землі. Та усіх, хто хоче повернутися на Землю, туди доправить "Зухвалий колібрі".

Учні залишилися у статусі джур, а Неборака відправили у його каюту. Там на нього чекала мама, дуже сердита. Мишко переконав її, що ніхто б не залишив друзів у біді, і йому треба залишитися. Мама пишалася ним, але попередила, щоб більше ніяких нових пригод не було.

"Зухвалий колібрі" мав летіти далі, тому відбулося роз'єднання двох кораблів. Ненарок був радий, що Мишко залишився. На них чекало багато таємниць.

"Колібрі" полетів, а "Стріляний горобець" почав розраховувати маршрут до точки виходу над Марсом. Раптом "Колібрі" повідомив, що до них наближається об'єкт

невідомої природи – перелесник або навіть вогняний змій. "Колібрі" був змушений вдатися до позапланового стрибка. Екран "Стріляного горобця" демонстрував фіолетову безодню, у якій висів маленький "Колібрі", і велику жовтогарячу тінь, котра наче пливла до нього. Більший за "Колібрі" разів у два, несподівано схожий на людину, об'єкт раз у раз змахував ногами й наче долав вмить чималі відстані. Раптом перед "Зухвалим колібрі" розчахнувся райдужний вихор, і корабель перетік у нього. Жовтогарячий велет зробив крок і опинився в самому серці вихору. Усі раділи, що велета розмотає на атоми. Один з вчителів повідомив, що то був чугайстер. Мама встигла врятуватися, тільки й подумав Мишко. Раптом хлопець зрозумів, що от вони стрибнуть, а по той бік завіси не буде Марса. Й інших планет не буде, а тільки чорний порожній космос на світові роки увсебіч, скільки не лети. Він і не знав, звідки виникло це передчуття. Крізь сльози Мишко ще встиг побачити, як чугайстер випростовується й крокує просто до їхнього корабля. Потім синій колір став нестерпно яскравим, сліпучим – і Мишко заплющив очі. І тоді "Горобець" стрибнув.

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу